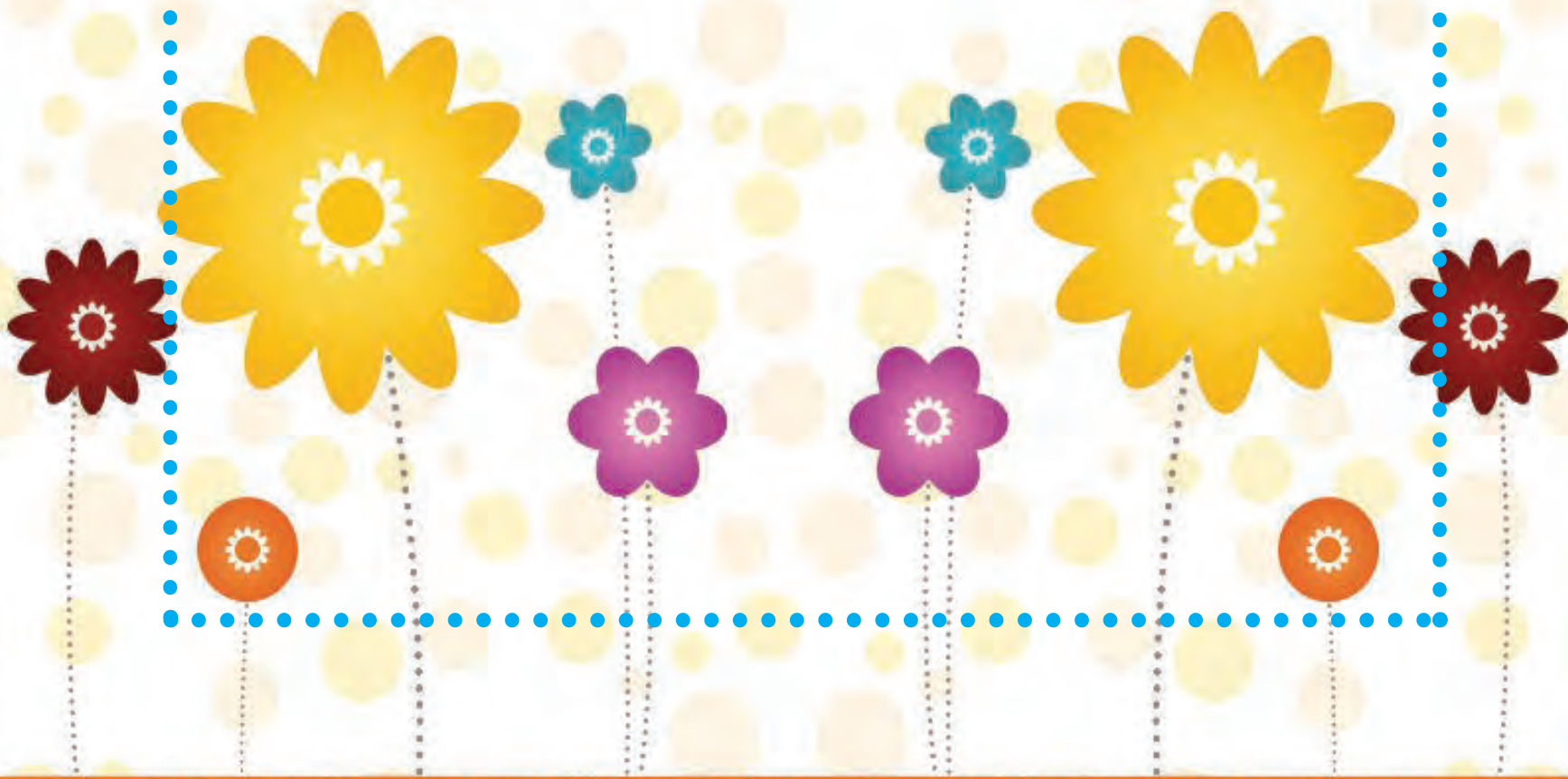


بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خداوند بخشنده و مهربان



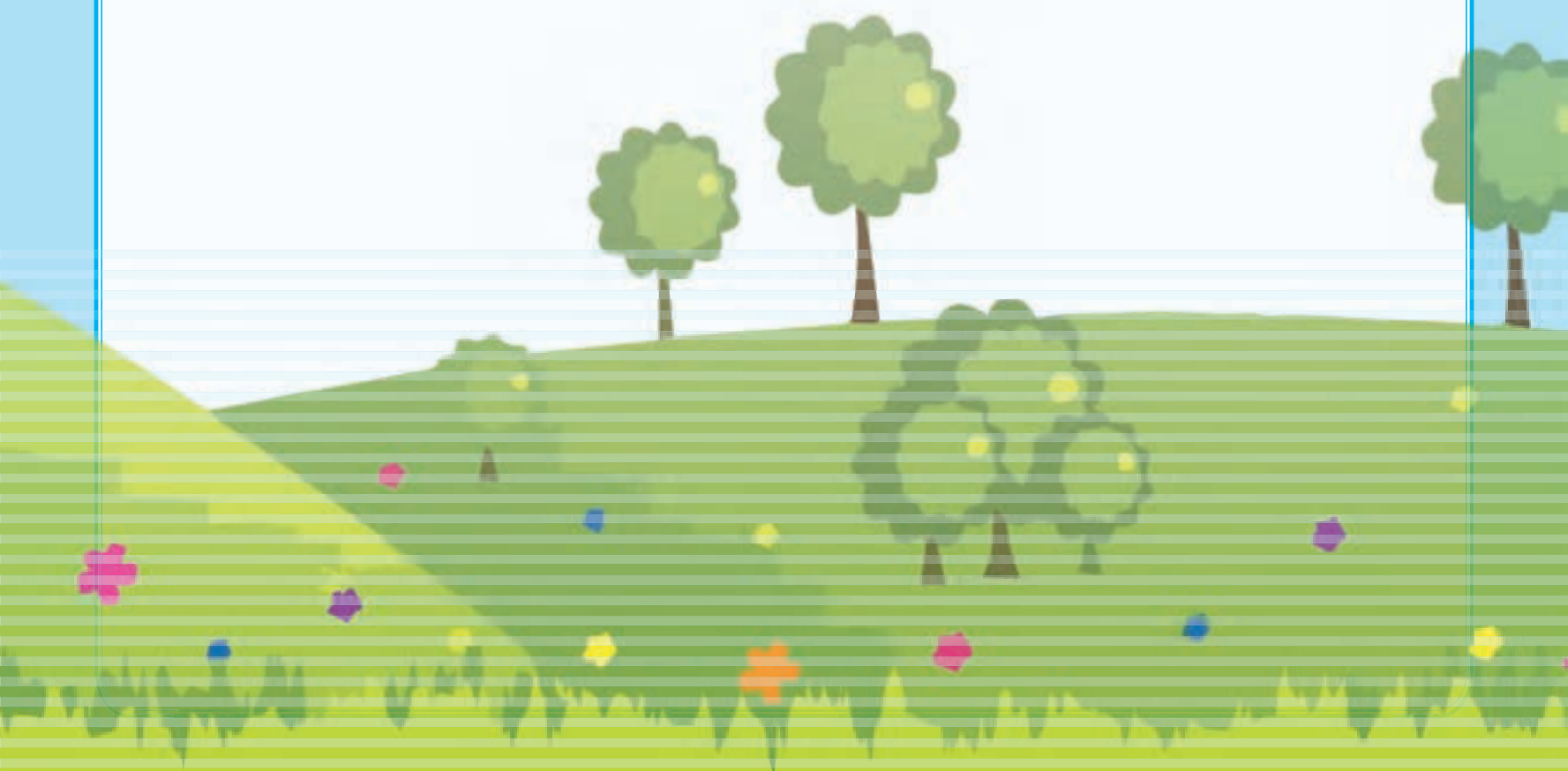
علوم تجربی

اول دبستان (جلد ۲)

نیازهای ویژه

(ذهنی)

۱۳۹۴-۹۵



وزارت آموزش و پرورش

سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تالیف : معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و توان بخشی ،

کارشناسی برنامه‌ریزی آموزشی و درسی کودکان و دانش آموزان کم‌توان ذهنی

نام کتاب : علوم تجربی پایه اول دبستان(جلد دوم)

کد: ۵۰/۱۶

مؤلفان : ملکه حلاج دهقانی، ویدا درختی، مریم مهدوی، هاجر عمل صالح

مدیر هنری : مجید ذاکری یونسی

تصویرگران : محمدمهدی ذبیحی فرد، صبا صفا

گرافیک : موسسه فرهنگی هنری نقطه گرافیک وب سایت : www.pointgraphic.ir

طراح گرافیک، جلد و صفحه آرا : محمد مهدی ذبیحی فرد

آماده سازی و نظارت بر چاپ : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ وب سایت: www.chap.sch.ir

ناشر : شرکت افست (سهامی عام)

سال انتشار : ۱۳۹۴

حق چاپ محفوظ است

ISBN 978-964-05-2303-2

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۳۰۳-۲



بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿... و من احياها فكلنا احيا الناس جميعا...﴾

بی سبب نیست که کار معلمان کودکان استثنایی را به «شغل انبیاء و مصلحان بزرگ عالم» تشبیه کرده اند، چرا که ماهیت تلاش عاشقانه‌ی آنان جهاد در مسیر احیاء انسان‌هاست. موفقیت در این جهاد خدا جویانه مرهون تدوین برنامه‌ی درسی متناسب با توانمندی‌ها و نیازهای دانش‌آموزان استثنایی است به نحوی که نارسایی برنامه‌های درسی و شرایط آموزش و پرورش عمومی برای دربرگرفتن این گروه از دانش‌آموزان حذف آنان از جریان تعلیم و تربیت عمومی را موجب نشود. اینک خدا را شاکرم که پس از مدت‌ها تلاش ایثارگرانه‌ی معلمان و کارشناسان این سازمان بار دیگر به بار نشست و بخش دیگری از مجموعه‌ی برنامه‌های درسی ضروری برای پرورش استعداد‌های دانش‌آموزان عزیزی که در یادگیری و نیازها شرایط متفاوتی دارند برای بهره‌گیری آنان به چاپ رسید.

در این راستا محتوای کتب درسی کودکان استثنایی در مدارس ویژه به منظور تمهید زمینه‌های فراگیری مطالب و مهارت‌هایی که دانش‌آموزان را برای زندگی در جامعه‌ی امروز آماده می‌سازد طراحی شده است. امیدوارم تکمیل این حلقه‌های نهایی زنجیره آموزش و پرورش عمومی و حرفه‌ای، با فراهم آوردن کفایت‌های فردی و اجتماعی لازم، آرزوهای عموم معلمان و والدین این کودکان و نوجوانان را جامه واقعیت بپوشد.

بر خود فرض می‌دانم از همه‌ی دست‌اندرکاران تدوین این مجموعه در سازمان و نیز مقام محترم عالی وزارت و دست‌اندرکاران سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی به ویژه اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتب درسی که با حمایت‌های خود در برآورده شدن این نیازها و آرزوی معلمان و دانش‌آموزان استثنایی نقش بزرگی را ایفاء کردند، صمیمانه سپاسگزاری نمایم. آن‌جا که هیچ اثر انسان ساخته‌ای بدون ضعف و کاستی نخواهد بود، مشتاقانه چشم به راه نظریات و پیشنهاد‌های صاحبان اندیشه و تجربه در جهت ارتقاء کیفیت این برنامه‌ها خواهیم بود.

و ما توفیقنا الا با... العزیز الحکیم

معاون وزیر و رییس سازمان آموزش و پرورش استثنایی

فصل اول: علوم زندگی

۱. حواس من ۱۰



۲. سالم و قوی باش ۲۷



۳. دنیای جانوران ۴۶



۴. دنیای گیاهان ۶۲



فصل دوم: علوم زمین

۵. روز و شب ۷۸



سخنی با همکاران گرامی

خداوند متعال را سپاس می‌گوییم که به لطف او توانستیم کتاب علوم پایه اول دبستان را تولید و به شما تقدیم کنیم. علوم یکی از حوزه‌های مهم یادگیری است. بر همین اساس بخشی از دانش امروز بشر که حاصل مطالعه و جست‌وجوی او در جهت شناخت جهان مادی در نظام‌ها و قوانین آن است «علوم تجربی» نامیده می‌شود.

برنامه درسی علوم با ارتباط همه‌جانبه به چهار عرصه‌ی خود، خلق، خلقت و خالق متعال به شناخت و استفاده‌ی مسئولانه از طبیعت به مثابه بخشی از خلقت الهی با هدف تکریم یا آبادانی و آموختن از آن برای ایفای نقش سازنده و ارتقای سطح زندگی فردی و اجتماعی می‌پردازد.

کتاب درسی علوم پایه اول ابتدایی از بخش‌های متنوعی تشکیل شده است، که هر قسمت دارای ویژگی‌های خاصی است و هدف‌های مربوط به خود را دنبال می‌کند. این بخش‌ها عبارتند از:

۱. تصویر عنوانی: هر فصل کتاب با یک تصویر عنوانی که مرتبط با موضوع درس است شروع می‌شود، و هدف آن ایجاد انگیزه در فراگیران، آماده‌سازی آنان و برانگیختن دانش‌آموزان برای طرح سؤال و ایجاد زمینه‌ای برای گفت‌وگو درباره موضوع درس است. در این قسمت آموزش مفهوم خاص مورد نظر نیست بلکه با استفاده از آن آموزگار تا حد امکان فراگیران را به طرح سؤال و گفت‌وگو در مورد موضوع درس تشویق می‌کند تا علاقه به بیشتر دانستن در آن‌ها ایجاد شود و به راحتی بتوانند وارد درس شوند.

۲. بازی: این فعالیت در ابتدای هر درس تحت عنوان بازی ارائه شده است، تا قبل از شروع درس دانش‌آموزان با یک فعالیت گروهی یا فردی در قالب بازی که مرتبط با موضوع درس است فضای مفرح و فعالی ایجاد شود و آن‌ها را برای ورود به درس جدید آماده نماید.



۳. بین و بگو: آموزش و تدریس مفاهیم در این قسمت ارائه می‌شود. با توجه به این که دانش‌آموزان در پایه اول هنوز مهارت خواندن و نوشتن را به خوبی کسب نکرده‌اند. لذا متن‌های اصلی درس با تصاویر شروع شده است و دانش‌آموزان با مشاهده تصاویر و توضیحاتی که آموزگار ارائه می‌دهد، می‌توانند مضمون اصلی درس را دریافت کنند. در این قسمت یکی از هدف‌ها، مشاهده تصاویرها و یا مشاهده موقعیت‌های مشابه یا واقعی و مقایسه آن‌ها از سوی فراگیران است. آن‌ها پس از مشاهده و مقایسه به پرسش‌های مطرح شده توسط آموزگار پاسخ می‌دهند و با هم گفت‌وگو می‌کنند و آموزگار بر جریان این فعالیت‌ها نظارت داشته و آن‌ها را هدایت می‌کند. در برخی از دروس در این بخش از دانش‌آموزان خواسته می‌شود تا خود فعالیتی را انجام دهند سپس در مورد آن بحث و گفت‌وگو کنند. معلم با انجام پرسش‌های مناسب هدایت گفت‌وگو را به عهده می‌گیرد. هم‌چنین در این بخش تصاویر زنجیره‌ای ارائه شده که در آن از فراگیران خواسته می‌شود با مشاهده هر تصویر داستان مربوط به آن را بیان کنند. هدف از این فعالیت‌ها تقویت مهارت‌های مشاهده، دقت و تمرکز و همین‌طور تقویت مهارت‌های کلامی است.

۴. انجام بده: بعد از هر فعالیت تدریس از فراگیران خواسته می‌شود تا فعالیت‌هایی را در قالب تمرین‌های مختلف تحت عنوان وصل کن، علامت بزن، دور آن خط بکش، رنگ کن، نشان بده، و... انجام دهند. هدف از این بخش ارائه فعالیت‌هایی است که به تکمیل آموزش و تثبیت یادگیری کمک نماید.

۵. مراقب باش: با توجه به این که در آموزش مفاهیم علوم سعی می‌شود تا یادگیری حتی الامکان در محیط‌های واقعی صورت گیرد و در فعالیت‌های آموزشی مشارکت دانش‌آموزان و دست‌ورزی با مواد آموزشی اهمیت بسزایی دارد. لذا توجه به نکات ایمنی، بهداشتی و گاهی پیشگیری ضروری است. بنابراین آموزش این نکات با توجه به هر یک از موضوعات درس در این قسمت مطرح می‌باشد.

۶. فکر کن: هدف از این فعالیت‌ها تشویق دانش‌آموزان به تعمق و دقت بیشتر در محیط زندگی است تا بتواند آموخته‌های خود را به محیط‌های واقعی تعمیم دهد، به طوری که فراگیر در این فعالیت‌ها به شناسایی مفاهیم مورد نظر در محیط‌های پیرامون خود پردازد.

۷. با والدین: مخاطب این بخش والدین و افرادی هستند که در زندگی روزمره با فراگیران در ارتباطند. بنابراین پیام‌هایی برای آگاهی والدین ارائه شده است تا مطالب آموخته شده را در زندگی واقعی دانش‌آموزان تعمیم دهند و از هر مکان و موقعیتی برای آموزش آن‌ها استفاده کنند.



فصل اوّل:

علوم زندگی





حواس من:





بازی:



با بو کردن پیاز را پیدا کنید.





ببین و بگو:

● بینی چه کمکی به ما می‌کند؟

دانش آموزان با چشم بسته بوهای مختلف را شناسایی می‌کنند.



با بینی بوهای مختلف را می‌شناسیم.



● پنبه‌ها را بو کن و آن‌هایی که بویشان مثل هم است را جدا کن.



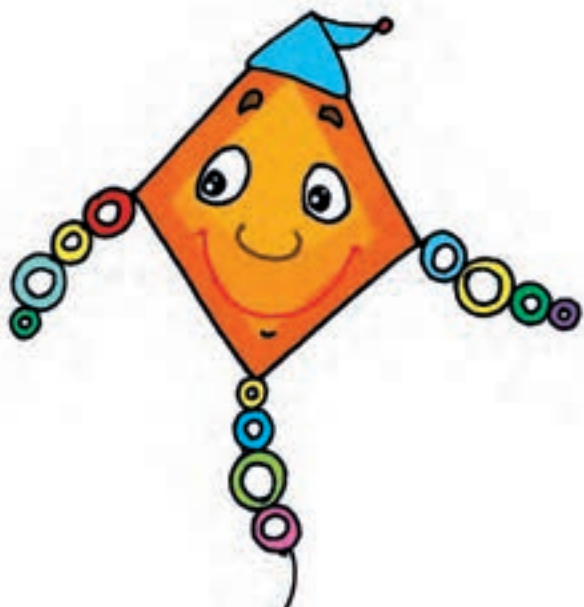
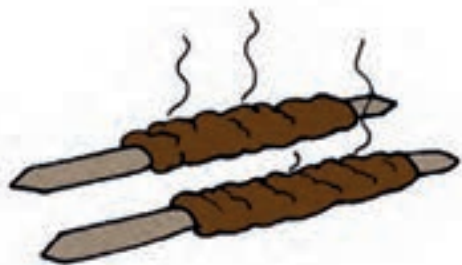
انجام بده:



● برای انجام کدامیک از فعالیت های زیر از بینی استفاده می کنیم؟ آن را علامت بزن.



● بوی کدامیک از این اشیا را می توانی با بینی حس کنی؟ تصویرهای مربوط به آن را به تصویربینی وصل کن.





بین و بگو:

● با زبان چه کارهایی می‌توانیم انجام دهیم؟

دانش آموزان با چشم‌های بسته خوردنی‌های مختلف را شناسایی می‌کنند.



● با خوردن خوراکی‌ها مزه‌های شبیه به هم را جدا کن.



انجام بده:



● برای انجام کدام یک از فعالیت های زیر از زبان استفاده می کنیم؟ آن را علامت بزن.



● مزه ی کدام یک را می توانی با زبان حس کنی؟ تصویر های مربوط به آن را به تصویر زبان وصل کن.





بین و بگو:

● به این تصویرها نگاه کنید.



- درباره‌ی هر تصویر گفت و گو کنید.

با بینی و زبان بوها و مزه‌ها را می‌شناسیم.





انجام بده:

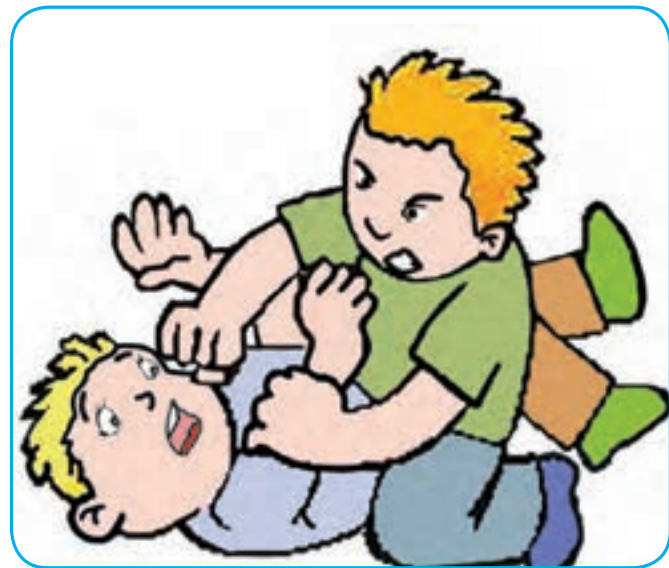
● قیافه ی این پسرها با خوردن یا بوکردن هر یک از موارد زیر چه شکلی می شود؟ آن را علامت بزن.



مراقب باش:



چگونه از بینی و زبان خود مراقبت کنیم؟



بعضی کارها به بینی و زبان ما آسیب می‌رساند.





ببین و بگو:

● پوست بدن چه کمکی به ما می‌کند؟

این فعالیت را در کلاس انجام دهید.
پس از دست زدن به اشیا روی میز نام آن‌ها را بگویید.



کدام نرم است؟

کدام زبر است؟

کدام سرد است؟

● چگونه توانستی با چشم‌های بسته اشیا روی میز را بشناسی؟

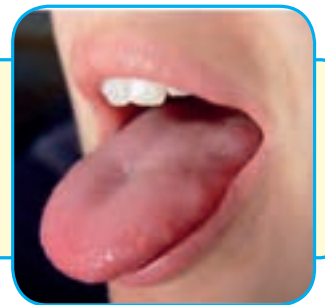
لمس کردن یکی دیگر از راه‌هایی است که می‌توانیم اشیا را بشناسیم.





انجام بده:

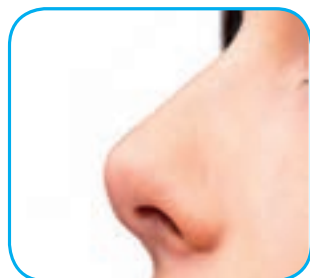
● با توجه به هر عضو تصویرهای مربوط به آن را علامت بزنید.



● تصویر شغلی را که در آن از بوکردن و چشیدن بیشتر استفاده می‌شود، را علامت بزنید.



● تصویر مربوط به هر عضو را در مقابل تصویر آن بچسبان. (از صفحه ضمیمه)



مراقب باش:



● چگونه از پوست بدن خود مراقبت کنیم؟



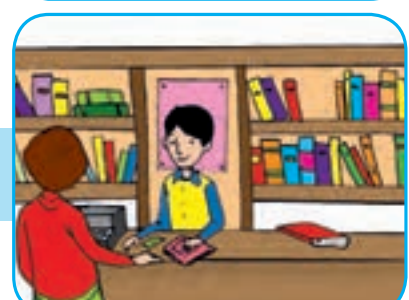
بعضی کارها به پوست بدن ما آسیب می‌رساند.





فکر کن:

● در کدام یک از مکان‌های زیر می‌توانی مزه و بوی خوراکی‌ها را احساس کنی؟ علامت بزن.





فکر کن:

در کدامیک از کارهای زیر پوست به ما کمک بیشتری می‌کند؟ علامت بزن.





سالم و قوی باش:

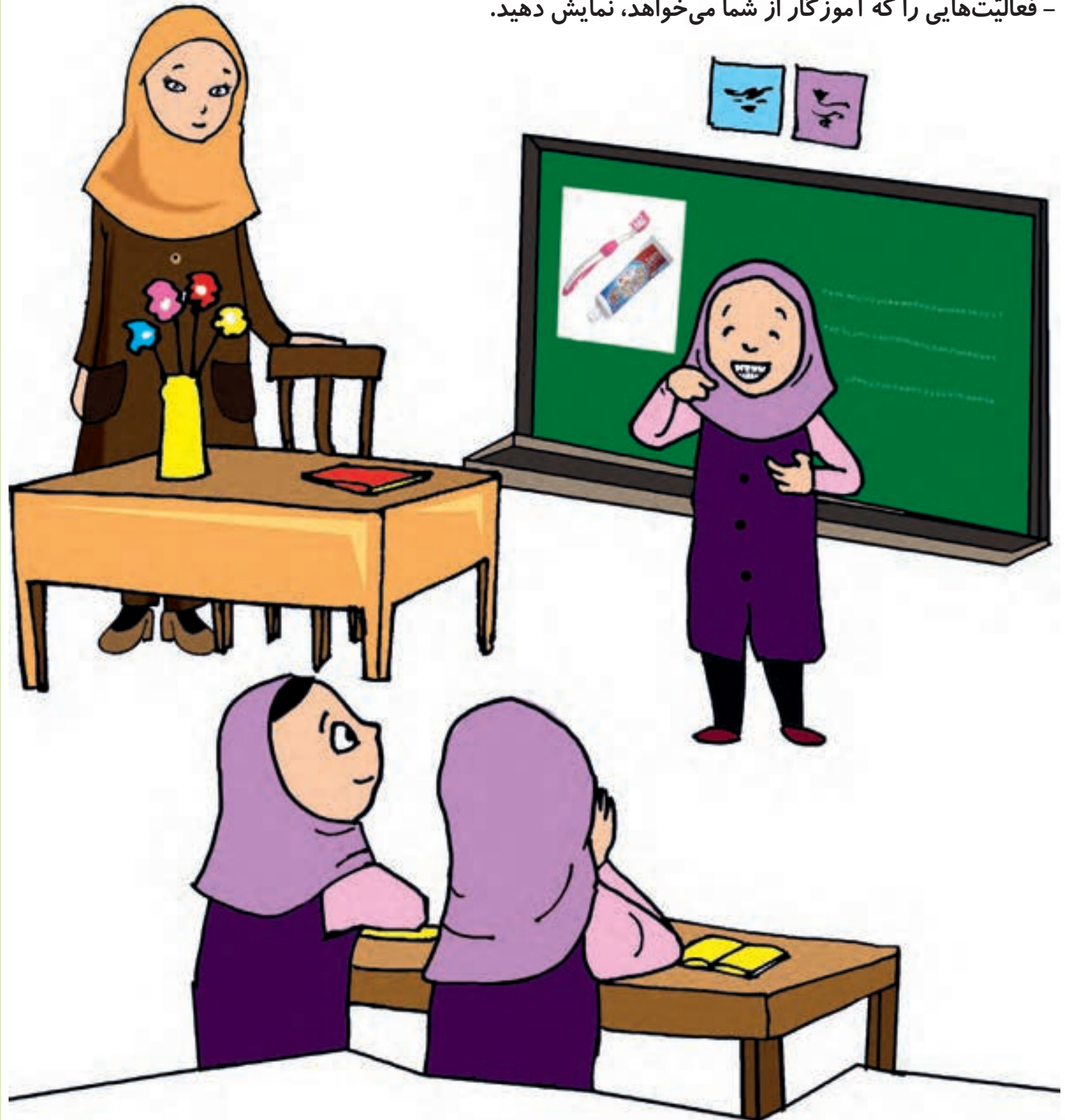




بازی:

این بازی را در کلاس انجام دهید.

– فعالیت‌هایی را که آموزگار از شما می‌خواهد، نمایش دهید.





ببین و بگو:

چه کارهایی به سلامتی ما کمک می‌کند؟



به این تصویرها نگاه کنید.

این دو پسر چه تفاوتی با هم دارند؟

به نظر شما ظاهر کدام پسر بهتر است؟



این دو دختر چه تفاوتی با هم دارند؟

به نظر شما ظاهر کدام دختر بهتر است؟



● درمورد تصویرهای زیر با هم گفت و گو کنید.



رعایت بهداشت به سلامتی ما کمک می کند.



وسایل بهداشتی روی میز را جدا و در مورد هریک گفت و گو کنید.





انجام بده:

وسایل شخصی را که در تصویر می‌بینی علامت بزنی و نام آن‌ها را بگو.



روش درست مسواک زدن را در کلاس تمرین کنید.

با والدین:

فرزند خود را در خانه و مدرسه به استفاده از وسایل شخصی عادت دهیم.



انجام بده:



کدامیک از این وسایل باعث بیماری این پسر شده است؟ به آن وصل کنید.



کدامیک از مکان‌های زیر تمیز و بهداشتی است؟ علامت بزن.





انجام بده:

تصویر مکان‌هایی که برای سلامتی ما مفید است را نشان بده.





بین و بگو:

ورزش چه فایده‌ای برای ما دارد؟



- شما چه ورزشی را دوست دارید؟

ورزش و بازی ما را سالم و شاداب می‌کند.



انجام بده:



کدام یک از این ورزش‌ها با توپ انجام می‌شود؟ آن‌ها را به تصویر توپ وصل کن.



با والدین:

با بچه‌ها ورزش و بازی کنید.





ببین و بگو:

چه غذاهایی بخوریم تا سالم بمانیم؟

- به این تصویرها نگاه کنید.



- کار کدامیک از بچه‌ها درست است؟



- شما چه غذاهایی را دوست دارید؟

خوردن غذاهای مناسب ما را سالم و قوی می‌کند.



● درباره ی تصویرهای زیر گفت و گو کنید.



- کدام پسر به اندازه غذا می خورد؟

پر خوری و کم خوری ما را بیمار می کند.

با والدین:

فرزند خود را به خوردن غذاهای متنوع و به اندازه عادت دهید.





ببین و بگو:

● چگونه خواب به سلامتی ما کمک می‌کند؟

- به این تصویر ها نگاه کنید.



- کدام یک صبح سر حال تر از خواب بیدار می‌شوند؟

● شما چه موقع می‌خوابید؟



- چرا این پسر در کلاس خوابیده است؟

خواب و استراحت کافی به سلامت ما کمک می‌کند.





انجام بده:

● تصویری که درست خوابیدن را نشان می‌دهد؟ علامت بزن.



- شما چگونه می‌خوابید؟

● کدام کار به سلامتی ما کمک می‌کند؟ علامت بزن.



با والدین:

فرزند خود را به راه صحیح و به موقع خوابیدن عادت دهید.





بین و بگو:

چه کنیم تا بیمار نشویم؟

– تصویرهای زیر بعضی از راه‌های پیشگیری از بیماری را نشان می‌دهد.



– درباره‌ی این تصویرها گفت و گو کنید.

پیشگیری از بیماری‌ها به سلامت ما کمک می‌کند.





بین و بگو:

چه کارهایی سلامتی ما را به خطر می‌اندازد؟

- به این تصویرها نگاه کنید.



- در مورد خطرات هر تصویر با هم گفت و گو کنید.

مراقب باش:



چگونه موارد ایمنی را رعایت کنیم؟



رعایت موارد ایمنی به سلامتی ما کمک می‌کند.

با والدین:

نکات ایمنی و رعایت قوانین باید به طور مستقیم و کاربردی به کودکان آموخته شود.



انجام بده:



در استفاده از کدام وسایل زیر باید بیشتر مراقب باشیم؟ دور آن خط بکشید.



کدام پسر کار خطرناکی انجام می‌دهد؟ علامت بزنید، و در مورد آن گفت و گو کنید.





فکر کن:

در هر یک از مکان‌های زیر چه کارهایی به سلامتی ما کمک می‌کند؟ علامت بزن.

در خیابان



در مدرسه



در خانه





دنیای جانوران:

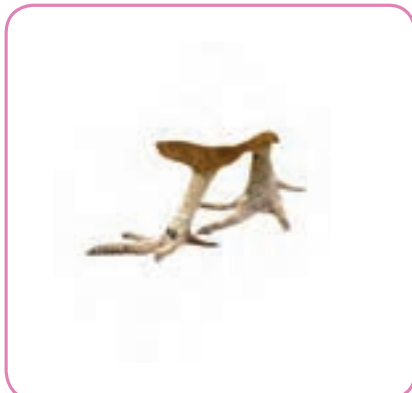




بازی:

● این بازی را در کلاس انجام دهید.

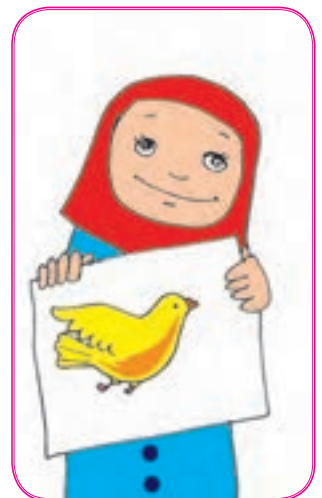
- چی مال چیه؟ به هم وصل کن.





ببین و بگو:

● آیا شکل بدن جانوران شبیه هم است؟



به تصویر جانوری که انتخاب کرده اید، نگاه کنید.

چندتا پا دارد؟

پاهای آن بلند است یا کوتاه؟

آیا بال دارد؟ چند تا بال دارد؟

دم آن چه شکلی است؟ بلند است یا کوتاه؟

آیا نوک دارد؟

شکل بدن جانوران با هم فرق دارد.





ببین و بگو:

● بعضی از جانوران نوک و بال دارند.





ببین و بگو:

● بعضی از جانوران پا دارند.

